

РОЗДІЛ 5. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

КОНЦЕПЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

THE CONCEPT OF INTRODUCTION OF NON-FORMAL EDUCATION IN THE PROCESS OF FUTURE SOCIAL PEDAGOGUES' PROFESSIONAL TRAINING

Представлено авторське бачення концепції організації неформальної освіти майбутніх соціальних педагогів у процесі професійної підготовки. Означено провідні теоретичні підходи та педагогічні концепції, що визначають методологію організації неформальної освіти. Охарактеризовано мету, завдання, принципи, ціннісні засади, функції та методи реалізації концепції.

Ключові слова: концепція, неформальна освіта, професійна підготовка, майбутні соціальні педагоги, організація неформальної освіти.

Представлено авторское видение концепции организации неформального образования будущих социальных педагогов в процессе профессиональной подготовки. Определены основные теоретические подходы и концепции, определяющие методологию организации неформального образо-

вания. Обоснованы цель, задачи, принципы, ценностные основания, функции и методы реализации концепции.

Ключевые слова: концепция, неформальное образование, профессиональная подготовка, будущее социальные педагоги, организация неформального образования.

The author's vision of the concept of organization the non-formal education of future social pedagogues in the process of professional training is presented. The leading theoretical approaches and pedagogical concepts that define the methodology of organization of the non-formal education are described. The aim, tasks, principles, value principles, functions and methods of concept realization are characterized.

Key words: concept, non-formal education, professional training, future social pedagogues, organization of non-formal education.

УДК 378.147:364

Павлик Н.П.,

канд. пед. наук,

доцент кафедри соціальних технологій

Житомирського державного

університету імені Івана Франка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Проблема організації неформальної освіти майбутніх соціальних педагогів визначається необхідністю упровадження ефективного досвіду підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців. У Меморандумі неперервної освіти Європейського Союзу [4] окреслено основні чинники зміни освітньої парадигми як реакцію на розвиток інформаційного суспільства, що визначає першочергову роль знань, інформації, мотивації та навичок їх здобувати у конкурентоспроможності й ефективності ринку праці, громадянського суспільства, яке розкриває потребу адаптованості до культурної, етнічної, мовної різноманітності та навичок активної участі у суспільних процесах. Відповідно, зміст і спосіб організації процесу професійної підготовки майбутніх фахівців вимагає оновлення з урахуванням забезпечення взаємозв'язку між формальною та неформальною освітою молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз публікацій щодо теоретичного обґрунтування та практичної організації неформальної освіти молоді свідчить про педагогічні розвідки сутності та змісту неформальної освіти як інноваційної соціально-педагогічної діяльності в Україні (В. Горленко, Н. Семиволос і С. Закревська, Н. Трамбовецька, Р. Хуньян і Дж. Петтіт та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас системна концеп-

ція організації неформальної освіти студентської молоді, заснована на взаємозв'язку формального навчання у ЗВО та неформальної додаткової освітньої діяльності, ще не була предметом окремих досліджень. Відповідно, **метою статті** є проектування концепції організації неформальної освіти майбутніх соціальних педагогів як системного відображення наукових ідей, цілей, змісту й інструментів підвищення якості професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Проектуючи концепції впровадження неформальної освіти у процес професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів, ми послуговувалися тлумаченням концепції як форми наукового пізнання, що відображає систему наукових положень, застосовуваних дослідником для досягнення результатів [7; 3]. Концепція відображає основну ідею дослідження та може бути представлена як система теоретичних поглядів, застосовуваних для аналізу практики й емпірики [2; 6].

Побудова авторської концепції дослідження створювалася нами за алгоритмом концепції Т.Ф. Алексеєнко [1], у якій концептуальні засади соціально-педагогічної діяльності описані через таку послідовність: мета, завдання, принципи, правові засади, функції, суб'єкти, зміст, форми і методи, а також механізм реалізації концепції.

Концепція впровадження неформальної освіти у процес професійної підготовки майбутніх

Таблиця 1

Методи реалізації різних видів навчання
(згідно з підходом MitOst [9])

Види навчання	Методи навчання
Практико орієнтоване	Рольові ігри Самостійна робота над завданням Командна робота Проектна робота Громадські ініціативи Симуляції Експерсії на підприємства / заклади / установи Презентації учасників Експертиза досвіду учасників
Когнітивне	Залучення експертів Просвітництво Робота з текстами Робота з медіа Аналітичні завдання
Рефлексивне	Спільний зворотній зв'язок Незалежне оцінювання учасниками досвіду й одержаних результатів Фасилітація умінь із побудови власних критеріїв успіху Дискусія

Таблиця 2

Методи залучення різних аспектів особистості
(згідно з [9])

Аспекти	Методи навчання
Когнітивний	Аналіз Інтерпретація Оцінювання Дискусія Читання Моделювання
Емоційний	Ігри Почуття єдності з іншими Переживання власної ролі у групі Ситуація успіху Переживання здатності та сили
Практичний	Позааудиторна практика Навчання через виконання Симулятивні ігри Упровадження проектів Командна робота

соціальних педагогів заснована на забезпеченні відповідності освітньої системи декільком концептам: *державному* забезпеченню гнучкості реагування змісту освіти на соціально-політичні, економічні й освітні зміни; *методологічному* -аксіологічному підході -системному підході -особистісно-діяльнісному підході -логіко-структурному підході -соціально-педагогічній парадигмі -концепції «культурних відмінностей» -концепції «педагогіки співробітництва» -створити сприятливу атмосферу добровільного додаткового навчання молоді залежно від особистих цілей, інтересів, потреб і запитів;

– активізувати систему неформальних освітніх закладів, курсів, проектів, спрямованих на підвищення професійної цінності майбутніх фахівців і їх особисту самореалізацію;

– забезпечити доступ молоді до набуття досвіду соціально-педагогічної діяльності й оволодіння професійними функціями соціального педагога;

– організувати соціальне партнерство університету з громадськими об'єднаннями, державними закладами і неурядовими організаціями, спрямоване на підтримку студентських ініціатив;

– побудувати мережу науково-педагогічних працівників, студентів і випускників, зацікавлених в обміні досвідом, побудові кар'єри у соціальній сфері, навчальній і практичній взаємодії.

Принципи організації неформальної освіти визначаються її базовими характеристиками та включають: добровільність; соціальну включеність, партисипативність, децентралізованість, практикоорієнтованість, гнучкість, безоціночність, цілеспрямованість.

Цінності неформального навчання майбутніх соціальних педагогів: рівність, полілогічність, сприятлива атмосфера, громадянська і соціальна активність, особиста відповідальність, взаємодія та взаємодопомога, добровільність і свобода.

Функції неформальної освіти майбутніх соціальних педагогів ми класифікуємо як особисті досягнення її учасників у двох площинах: у площині статусного переміщення – освітню, корекційну, професійну, адаптаційну, аксіологічну, соціальну, культурну, громадянську, інтегративну функції; у площині особистісної самореалізації – розвиваючу, дозвілєву, психологічну, інформаційну, валеологічну, компенсаторну, пізнавальну, компетентнісну функції.

Суб'єкти неформального навчання:

провайдери неформальної освіти: державні і приватні освітні установи, громадські та студентські об'єднання, соціальні заклади та служби, неурядові організації, територіальні громади, органи місцевого самоврядування, зацікавлені особи;

учасники неформальної освіти: майбутні фахівці соціальної сфери, студенти різних форм навчання, соціально та громадсько активна молодь, клієнти соціально-педагогічної діяльності, зацікавлені особи.

Методи неформальної освіти майбутніх соціальних педагогів детально представлені нами у монографії [5], тому тут звернемо увагу на основні аспекти вибору методів і засобів неформального навчання.

У праці «Холістичне навчання» (2016) автори презентують інтерактивну модель методів, які

дозволяють забезпечити різні види навчання (див. табл. 1).

На нашу думку, означена класифікація є доцільною у виборі методів неформального навчання, оскільки дозволяє розглядати процес формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів комплексно, з урахуванням різних компонентів професійної компетентності.

Загалом, основною вимогою холістичної освіти є спрямованість і залучення усіх сторін особистості тих, хто навчається: когнітивної (вивчення фактів, теорій, логічних зв'язків), емоційної (переживання позитивних чи негативних емоцій через вирішення викликів, співвіднесення емоцій із цінностями й інтелектуальними концепціями), практичної (перетворення ідей у рішення та дії, набуття умінь і досвіду). Це відображає інший підхід до вибору методів навчання – орієнтований не на компоненти очікуваного результату, а на врахування різних аспектів особистості тих, хто навчається (див. табл. 2).

Педагогічні підходи, які стимулюють тих, хто навчається, бути соціально активними / залученими до участі у житті громади, підкреслюють значення таких компонентів навчання: дослідження, рефлексивного спостереження, випробовування на помилках, зростання через труднощі та спільного проектування. На думку європейських учених, процес формування соціальної та громадянської активності вимагає особливого навчального середовища, побудованого на різноманітному навчальному досвіді: групової взаємодії, дослідницького навчання, когнітивного навчання, неформального навчання, рефлексій [8; 9].

Висновки. Отже, нами представлено авторське бачення концепції організації неформальної освіти майбутніх соціальних педагогів у процесі професійної підготовки. Встановлено рівні та теоретичні підходи до організації неформальної освіти з урахуванням провідної мети – підвищення рівня професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів через актуалізацію пізнавальних, професійних, особистісних інтересів і мотивів молоді; створення умов для оволодіння студент-

ською молоддю соціально-педагогічними функціями та набуття досвіду соціально-педагогічної діяльності залежно від інтересів і потреб; реалізацію особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів у вищій школі завдяки потенціалу неформального навчання. Охарактеризовано принципи, функції, ціннісні засади та методи реалізації концепції. Перспективу подальших наукових пошуків убачаємо в розробці методичних рекомендацій щодо організації неформальної освіти студентської молоді.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Алексєєнко Т.Ф. Концепція соціально-педагогічного патронату сучасної сім'ї (авторська). Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2012. № 5. С. 7–13.
2. Меморандум неперервного образования Европейского Союза. A Memorandum on Lifelong Learning. Brussels, 30.10.2000, SEC(2000) 1832). Аду-катар. 2006. № 2 (8). С. 24–27.
3. Основи методології та організації наукових досліджень / за ред. А.Є. Конверського. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 352 с.
4. Основи наукових досліджень / ред. Е.В. Коліс-ніченко. Суми: Сумський державний університет, 2012. 83 с.
5. Павлик Н.П. Технології, методики, методи та техніки неформальної освіти. Сучасні соціальні технології в освіті. Житомир: Вид. О.О. Євенок, 2018. С. 148–193.
6. Рассоха І.М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Харків: ХНАМГ, 2011. 76 с.
7. Сергієнко В.В. Філософські проблеми наукового пізнання. Кременчук: КНУ ім. М. Остроградського, 2011. 103 с.
8. DARE network: DARE on the joint report on the implementation of the Strategic framework for European cooperation in Education and Training (ET 2020) – an on-formal Education for Democratic Citizenship perspective [online]. URL: www.dare-network.eu/downloads/DARE_on_ET_2020_Joint_Report_2015.pdf.
9. Holistic Learning. Planning experiential, inspirational and participatory learning processes. Facilitator Handbook. Berlin: MitOstEditions, 2016. P. 10.